

MAARTEN ENGELTJES

Maarten Engeltjes zong vanaf zijn vierde jaar als jongenssopraan en maakte op zijn zestiende zijn debuut als countertenor in Bachs Matthäus-Passion. Hij groeide uit tot een veelgevraagd solist en werkte met dirigenten als Ton Koopman, Emmanuelle Haïm, Jordi Savall, Reinbert de Leeuw, Markus Stenz en Lars Ulrik Mortensen. Naast zijn solocarrière zet Engeltjes zich in om in Nederland een nieuw publiek voor barokmuziek te bereiken. Zo startte hij in 2016 een concertserie waarin jongenskoren centraal staan.

ELISABETH HETHERINGTON

Sopraan Elisabeth Hetherington is een van de meest opvallende vertolkers van oud en hedendaags repertoire. Elisabeth studeerde cum laude af aan de Master of Historical Performance aan het Conservatorium van Amsterdam. In 2016 richtte ze het ensemble Duo Serenissima op waarmee ze wereldwijd optreedt. In 2020 ontving ze de Dutch Classical Talent Award. Naast haar zangcarrière heeft Elisabeth veel aandacht gekregen voor haar onderzoek op het gebied van de oorspronkelijke uitspraak van het Elizabethaanse Engels.

PRJCT AMSTERDAM

PRJCT Amsterdam is een jong barokensemble rondom countertenor Maarten Engeltjes, opgericht in 2017. Het ensemble wordt gevormd door een vaste kern van jonge, uitmuntende barokmusici. PRJCT Amsterdam staat voor vindingrijke programmering en concerten van wereldklasse. Artistiek leider Maarten Engeltjes zoekt daarbij

vaak samenwerking met andere ervaren, internationaal gevestigde topmusici, als concertmeester en/of solist. PRJCT Amsterdam nam haar eerste twee albums op bij het label SONY Classical, die beide zeer goed werden ontvangen door nationale en internationale pers.

NATIONAAL VROUWEN JEUGDKOOR

Het Nationaal Vrouwen Jeugdkoor bestaat uit jonge vrouwen van 16 tot 30 jaar. Het koor zingt gevarieerd repertoire met muziek van 1500 tot nu. Het Nationaal Vrouwen Jeugdkoor treedt regelmatig op in professionele series als de AVROTROS Vrijdagconcerten de ZaterdagMatinee, en het Zondagochtendconcert. In het buitenland trad het koor verschillende malen op met het Budapest Festival Orchestra, het Venice Baroque Orchestra en de Berliner Philharmoniker. Sinds september 2023 wordt de artistieke leiding gevormd door Irene Verburg en László Norbert Nemes.

MEER BAROKMUZIEK

Woensdag 4 oktober
**BRANDENBURGSE
CONCERTEN**
NEDERLANDSE
BACHVERENIGING

Woensdag 1 november
ALLERZIELEN
NEDERLANDSE
BACHVERENIGING

Woensdag 20 december
**WEIHNACHTS-
ORATORIUM**
NEDERLANDS KAMERKOOR
& CONCERTO KÖLN

Dinsdag 23 januari
**DE VIER
JAARGETIJDEN**
ACCADEMIA BIZANTINA

PROGRAMMATOELICHTING

30
ZATERDAG
09

TIVOLI
VREDEN
BURG



VIVALDI GLORIA

Maarten Engeltjes countertenor/dirigent • **Elisabeth Hetherington** sopraan
Bernet Wilms sopraan • **Nationaal Vrouwen Jeugdkoor** • **PRJCT Amsterdam**
Jonas Zschenderlein concertmeester • **László Norbert Nemes** en
Irene Verburg artistieke leiding Nationaal Vrouwen Jeugd Koor

PRJCT Amsterdam

Jonas Zschenderlein viool
Ivan Iliev viool
Alexandre Turmel viool
Tomoe Badiarova viool
Giorgos Samoilis viool
Francesco Bergamini altviool
Simone Siviero altviool
Petr Hamouz cello
Alon Portal contrabas
Mario Topper hobo
Nicolas Isabelle trompet
Edoardo Valorz orgel

Georg Friedrich Händel 1685-1759

Eternal source of light divine uit: 'Ode for the birthday of Queen Anne' (1712)

Johann Sebastian Bach 1685-1750

Jauchzet Gott in allen Landen (1730)

Wie furchtsam wankten meine Schritte (aria voor alt) uit: 'Allein zu dir, Herr Jesu Christ' (1724)

Antonio Vivaldi 1678-1741

Gloria (1716)

Er is geen pauze in het programma

Ze wordt wel eens het mooiste van alle instrumenten genoemd: de menselijke stem. Ze kan klagen, smeken, razen, tieren en huilen, en warm en koud zijn, begaan of afstandelijk. En altijd verstaanbaar tot aan het andere eind van de wereld, zelfs zonder woorden. Daarom hier een mooi schatkistje vol troostende en blijde zang. Want dat is wat luisteraars in droeve maar ook vredige tijden wel kunnen gebruiken. Daarvoor hebben countertenor Maarten Engeltjes, de stralende Canadees-Nederlandse jonge sopraan Elizabeth Hetherington, het Nationaal Vrouwenkoor Jeugdkoor en de kameraden van PRJCT Amsterdam prachtige vocale juwelen in hun koffer. U hoort een ode aan het licht van Händel, troostende aria's van Bach, en het stralende *Gloria* van Vivaldi gezongen door alleen vrouwenstemmen, zoals in Vivaldi's tijd.

Eeuwige bron van goddelijk licht

Het programma opent met muziek die Georg Friedrich Händel in 1712 schreef voor de verjaardag van de Engelse koningin Anne, de *Ode for the Birthday of Queen Anne*. Dat was kort nadat Händel zich in 1712 definitief in Londen had gevestigd en in dienst van het Britse hof was getreden. Het werk heeft als ondertitel *Ode aan de Vrede*, want de tekst van de hand van Ambrose Philips (1674-1749) verwijst voornamelijk naar de Vrede van Utrecht, die een einde maakte aan de Spaanse Successieoorlog. Het eerste deel van de ode, *Eternal source of light divine*, verwijst naar de vorstin maar ook naar de eeuwige bron van licht, die het vredige koninkrijk zou beschijnen. Händel zette de aria op als een stralend duet voor sopraan en trompet, waarbij de trompet soms als echo, dan weer als begeleider en medesolist optreedt. Zelden is vrede zo duidelijk verklankt als in dit hemelse duet.

Bejubelt God in alle landen

Dan opnieuw een sterke en stralende combinatie van zangstem en trompet, in een werk van Händels leeftijdgenoot Johann Sebastian Bach, de cantate *Jauchzet Gott in allen Landen* (Bejubelt God in alle landen). Bach voerde deze stralende cantate voor het eerst uit op 17 september 1730 in de Thomaskirche in Leipzig. Alleen al de hier uitgevoerde jubelende openingsaria vereist voor de sopraan en de trompettist een virtuoze techniek, uitzonderlijke

soepelheid, een perfecte timing en expressie. De uitbundige feestelijkheid, schoonheid en de rijkdom aan muzikale middelen lijken een vooruitwijzing naar het eerste deel van het *Weihnachts-Oratorium* dat Bach vier jaar later zou componeren en dat ook begint met 'jauchzet' (juicht, jubelt) en trompetgeschal.

HÄNDEL ZETTE DE ARIA OP ALS EEN STRALEND DUET VOOR SOPRAAN EN TROMPET.

Bange wankele schreden

Een heel andere sfeer heeft het volgende stuk van Bach. Het is de ingetogen aria voor alt 'Wie furchtsam wankten meine Schritte' uit cantate BWV 33 *Allein zu dir, Herr Jesu Christ*. Hier ook geen stralende trompet aan de zijde van de zanger, maar een gedempte viool die de aria ook inleidt. Aan het woord is een mens die zich bewust is van zijn fouten en zonden en aarzelend voort stapt, zoals door de basso continuo wordt uitgebeeld in kort afgemeten akkoorden. Zo beeldde Bach 'de angstig wankelende stappen' uit. Daarbij helpt ook de steeds zoekende en onderbroken melodielijn van de soloviool en de merkwaardige accenten die uit de maat lijken.

Gloria: strijdvaardigheid en vrede

Omstreeks 1710-1720 lag de naam van Antonio Vivaldi op de lippen van talloze muziekliefhebbers in Italië en de rest van Europa. Vivaldi had zijn reputatie vooral te danken aan zijn virtuoze vioolspel en de meeslepende sonates en concerten die hij uitvoerde in Venetië. Vanuit deze oude handelsstad verspreidde zijn muziek zich als een olievlek over Europa en ontketende tot in Noord-Duitsland een enorme 'hype' waarin ook componisten als Bach, Telemann en Händel werden meegezogen. Vele musici togen naar Venetië om les te nemen bij dit fenomeen en voor duur geld manuscripten van zijn werk mee naar huis te nemen.

Toen na eeuwen vergetelheid Vivaldi's muziek in de jaren 1920 weer onder het stof vandaan kwam, werd duidelijk dat de geschiedenis der muziek er zonder hem anders zou hebben uitgezien. Telemann, Händel en Bach hebben het ambacht van het schrijven van sonates en concerten van hem geleerd en vervolgens

werken voor de eeuwigheid nagelaten, zoals de *Concerti grossi opus 12* van Händel en de *Brandenburgse concerten* van Bach.

Tot 1939 wist nauwelijks iemand dat Antonio Vivaldi ook kerkmuziek geschreven had. Het was tot dan toe een van de best bewaarde geheimen uit de muziekhistorie. Dat jaar dook de componist Alfredo Casella vanwege een Vivaldi-herdenkingsweek in de Nationale Bibliotheek in Turijn het manuscript van het *Gloria* van Vivaldi op. Hoewel sinds de jaren 1950 ook de andere circa vijftig vergeten partituren met Vivaldi's kerkmuziek weer langzaam tot leven zijn gekomen, is zijn *Gloria RV589* het bekendst gebleven. Het dateert vermoedelijk van 1716 en is een uitgebreide zetting in twaalf delen voor drie solisten, koor en orkest met trompetten en hobo's. Koren en aria's wisselen elkaar af en het eerste deel wordt, met andere tekst, aan het eind herhaald.

TOT 1939 WIST NAUWELIJKS IEMAND DAT ANTONIO VIVALDI OOK KERKMUZIEK GESCHREVEN HAD.

De bekende Vivaldikenner Michael Talbot vermoedt dat het *Gloria* een sterke politieke lading heeft en was bestemd voor de viering van de overwinning van de Venetianen in de oorlog tegen de Turken in 1716. Het zou een soort tegenhanger zijn van het oratorium *Juditha triumphans* dat voor dezelfde gelegenheid was gecomponeerd

door Vivaldi. Vermoedelijk is het *Gloria* uitgevoerd in een weelderige, met veel muziek opgeluisterde mis, mogelijk in de San Marco. De twaalf delen zijn afwisselend massieve koren en intieme vocale soli. Aan de inzet van strijdvaardige trompetten kan men, net als in *Juditha triumphans*, de associaties met de oorlog aflezen, maar aan het smekende en chromatische karakter van deel twee ook het verlangen naar vrede: 'Et in terra pax hominibus bonae voluntatis' (En vrede op aarde aan de mensen van goede wil.)

Clemens Romijn